

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/191/2003

PREFERENCJE PARTYJNE NIEZDECYDOWANYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2003

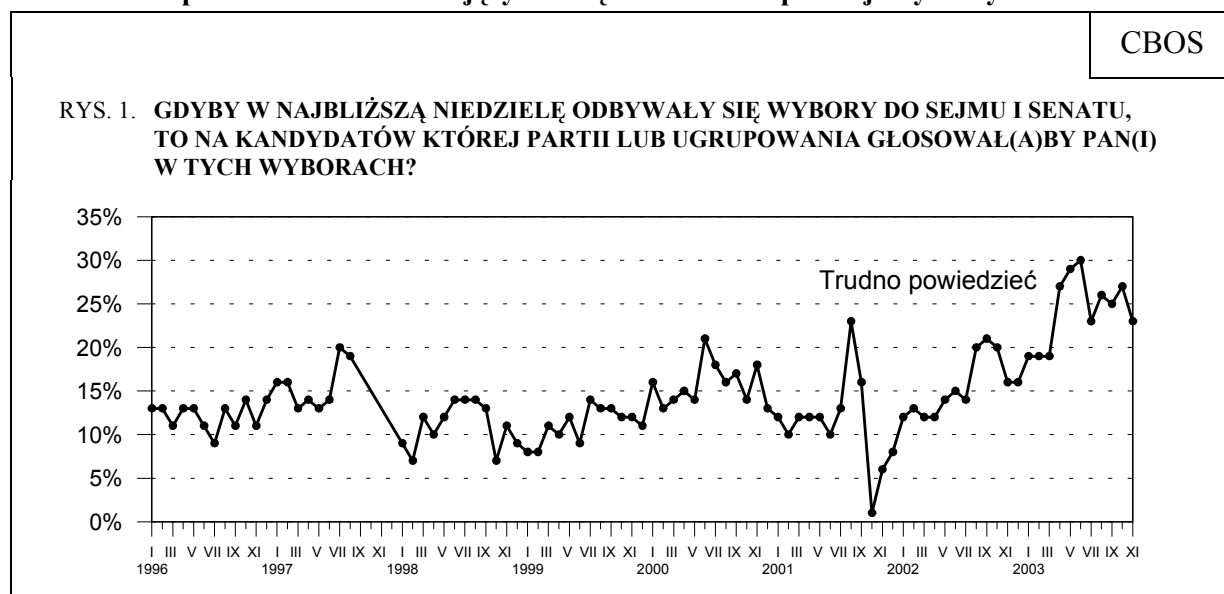
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W deklaracjach dotyczących preferencji partyjnych już od ponad pół roku obserwujemy utrzymywanie się wysokiego odsetka osób niezdecydowanych, czyli takich, które deklarują chęć wzięcia udziału w wyborach, ale jednocześnie nie wiedzą, na którą partię głosować. Traktując te deklaracje literalnie można stwierdzić, że są to osoby chcące aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym, jednak z jakichś względów niepotrafiące się zdecydować, kogo poprzeć, lub też nieznajdujące w bieżącej ofercie politycznej żadnej partii, którą mogłyby uznać za godną poparcia. W ostatnich ośmiu miesiącach liczba tego rodzaju deklaracji wynosiła średnio 26%, podczas gdy w poprzednich latach była przeciętnie wyraźnie niższa (w 2002 roku - 15%, w 2001 - 11%, w 2000 - 16%, w 1999 - 11%).

Tabela 1

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach												
	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI
	2002		2003										
	w procentach												
Trudno powiedzieć	16	16	19	19	19	27	29	30	23	26	25	27	23

Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach

Analizując zmiany we wskazaniach „trudno powiedzieć” z dłuższej perspektywy można stwierdzić, że liczba tego rodzaju deklaracji jest zwykle największa w okresie przedwyborczym. Kiedy trwa kampania wyborcza, przyszli wyborcy jeszcze się zastanawiają, którą partię poprzeć, i wobec niezdecydowania unikają jednoznacznych deklaracji. Natomiast po wyborach odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć” radykalnie spada - z jednej strony bowiem uczestnicy głosowania mają jeszcze w pamięci swoją wyborczą decyzję, z drugiej zaś upłynęło zbyt mało czasu, by mogły się pojawić jakieś przesłanki do ewentualnej zmiany sympatii politycznych. Tego rodzaju wahania wskaźnika „trudno powiedzieć” widać w latach wyborów, np. w okresach od maja do października 2002 oraz od czerwca 1997 do stycznia 1998.

Liczba odpowiedzi „trudno powiedzieć” może także rosnąć w sytuacjach kryzysowych, kiedy wyborcy nie umieją jeszcze ocenić przyczyn ani skutków danego kryzysu, a tym bardziej przełożyć go na wymiar sympatii partyjnych. Tak wysoki obecnie poziom tego wskaźnika wydaje się mieć związek z jednej strony z drastycznym spadkiem poparcia dla rządu i - do pewnego momentu mniej zauważalnym - spadkiem poparcia dla rządzącej koalicji; z drugiej strony jest również skutkiem ogólnego kryzysu zaufania do klasy politycznej, uwidaczniającym się m.in. przy okazji ujawniania opinii publicznej kolejnych afer, a także łączącym się z tym poczuciem zawężenia pola wyboru i braku alternatyw politycznych.

W listopadowym sondażu¹ zapytaliśmy tych zdeklarowanych wyborców, którzy na pytanie, kogo chcieliby poprzeć w wyborach, odpowiedzieli „trudno powiedzieć”, dlaczego nie potrafili sprecyzować swych preferencji partyjnych. Ponad połowa tej grupy badanych (55%) twierdzi, że wynika to z ich słabej orientacji w sytuacji politycznej i braku wiedzy o poszczególnych partiach politycznych. Ponad dwie piąte niezdecydowanych (43%) motywowało swoją decyzję krytycznym stosunkiem do całej klasy politycznej i tym, że nie ma zaufania do polityków w ogóle, a do partii politycznych w szczególności. W sumie zatem ponad jedna dziesiąta wyborców przyjmuje postawę kontestującą całą scenę polityczną.

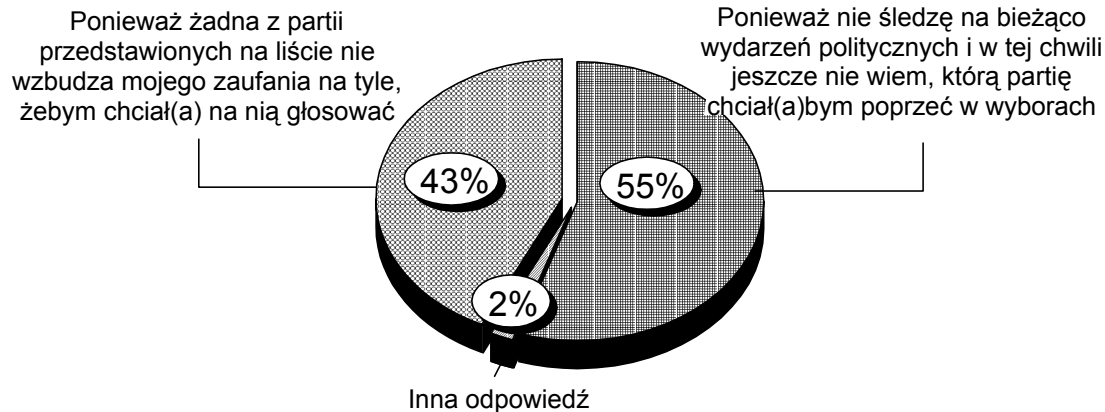
---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (162) przeprowadzono w dniach 7-10 listopada 2003 roku na liczącej 1088 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Odpowiedzi respondentów deklarujących wzięcie udziału w wyborach, ale nieumiejących wskazać partii, na którą chcieliby głosować (N=134)

CBOS

RYS. 2. PROSZĘ POWIEDZIEĆ, DLACZEGO, Z JAKIEGO POWODU, NIE WYBRAŁ(A) PAN(I) ŻADNEJ PARTII?

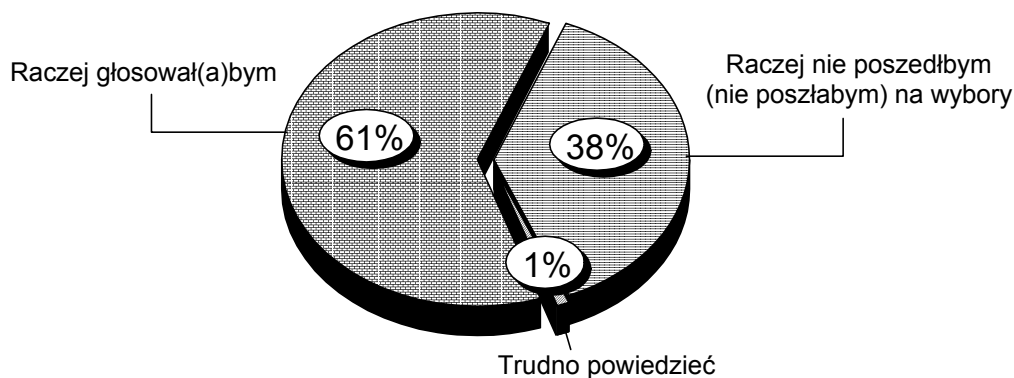

Większość wyborców niezdecydowanych, którą partię poprzeć (61%), deklaruje, że raczej wzięłaby udział w wyborach, gdyby odbywały się one teraz. Jedynie niespełna dwie piąte (38%) odrzuca uczestnictwo w nich i ta grupa, jak należy przypuszczać, faktycznie powiększyłaby odsetek niezamierzających brać udziału w wyborach. Przy deklarowanej w listopadzie frekwencji 54% oznaczałoby to jej spadek mniej więcej o 3 punkty.

Odpowiedzi respondentów deklarujących wzięcie udziału w wyborach, ale nieumiejących wskazać partii, na którą chcieliby głosować (N=132)

CBOS

RYS. 3. GDYBY JEDNAK WYBORY BYŁY JUŻ TERAZ I MUSIAŁ(A)BY PAN(I) PODJĄĆ DECYZJĘ, CZY I JAK GŁOSOWAĆ, TO CZY RACZEJ W OGÓLE NIE POSZEDŁBY (NIE POSZŁĄBY) PAN(I) NA WYBORY CZY TEŻ RACZEJ ZDECYDOWAŁ(A)BY SIĘ PAN(I) GŁOSOWAĆ?

Absencji wyborczej sprzyja brak zaufania do partii politycznych, natomiast osoby niezorientowane w sytuacji politycznej nieco częściej skłaniają się do wzięcia udziału w wyborach.

Wśród wyborców niezdecydowanych, którzy jednak poszliby na wybory, gdyby trzeba było już się zdecydować, 40% w dalszym ciągu nie wie, na kogo oddałoby swój głos. Doświadczenie uczy, że także ta grupa faktycznie nie wzięłaby udziału w wyborach. W skali całej próby oznaczałoby to spadek frekwencji o dalsze 3 punkty procentowe.

Jakie ugrupowania i partie polityczne mogłyby zyskać na decyzjach wyborczych osób niezdecydowanych? Innymi słowy, jakie są możliwości poszerzenia elektoratu przez poszczególne partie polityczne wśród wyborców, którzy - potencjalnie - są do zdobycia? (Trzeba zastrzec, że mówimy tutaj tylko o jednej z dróg poszerzenia elektoratu - często bowiem zdobywa się zwolenników poprzez odbieranie sympatyków innym, konkurencyjnym partiom lub skłonienie wyborców, którzy nie chcą brać udziału w wyborach, by jednak zagłosowali.)

		CBOS
Na kogo, na jaką partię lub ugrupowanie przypuszczalnie by Pan(i) głosował(a)?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach i niemających sprecyzowanych sympatii partyjnych (N=75)	
Sojusz Lewicy Demokratycznej		15%
Prawo i Sprawiedliwość		13%
Platforma Obywatelska RP		10%
Polskie Stronnictwo Ludowe		10%
Unia Pracy		9%
Samoobrona		8%
Liga Polskich Rodzin		7%
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów		4%
Unia Polityki Realnej		4%
Unia Wolności		4%
Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe		2%
Demokratyczna Partia Lewicy		2%
Chrześcijańska Demokracja III RP		1%
Polska Partia Socjalistyczna		1%
Trudno powiedzieć		40%

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wskazać dwie partie

Wśród osób niezdecydowanych relatywnie największym poparciem cieszą się SLD oraz PiS. Nieco mniejsze szanse na powiększenie w ten sposób swego elektoratu mają PO, PSL, a także UP.

Gdyby uwzględnić deklaracje wyborcze osób niezdecydowanych, to na skłonieniu ich do decyzji w największym stopniu zyskałaby koalicja rządowa SLD-UP. W przypadku SLD oznaczałoby to wzrost odsetka zwolenników o 4 punkty, natomiast w przypadku UP wzrost o 1 punkt. Listopadowy lider rankingu popularności partii politycznych PO zyskałby nieco mniej - w sumie ubiegłomiesięczna przewaga tej partii nad SLD uległaby zmniejszeniu, choć nie znikła. W takim samym stopniu jak PO zyskałby PiS. Trzeba zastrzec, że porównania te mają charakter wyłącznie orientacyjny, ponieważ odpowiedzi części osób niezdecydowanych są liczone podwójnie, jako że mogły one wskazać dwie partie polityczne, nad poparciem których się zastanawiają.

Tabela 2

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach	
	XI 2003	
	Deklarowane preferencje wyborcze*	Preferencje wyborcze z uwzględnieniem decyzji respondentów niezdecydowanych**
	w procentach	
Platforma Obywatelska RP	17	20
Sojusz Lewicy Demokratycznej	15	19
Prawo i Sprawiedliwość	11	14
Samoobrona RP	11	13
Liga Polskich Rodzin	5	7
Polskie Stronnictwo Ludowe	5	7
Unia Pracy	3	4
Unia Wolności	3	4
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	2	3
Unia Polityki Realnej	1	2
Trudno powiedzieć	23	6

* Preferencje wyborcze wszystkich osób deklarujących udział w wyborach, łącznie z tymi, które nie mają sprecyzowanych sympatii partyjnych (23%)

** Zestawienie to należy traktować wyłącznie orientacyjnie, ponieważ osoby niezdecydowane mogły wskazać więcej niż jedną partię polityczną (maksymalnie dwie)

Dla niemal jednej czwartej ankietowanych deklarujących chęć wzięcia udziału w wyborach parlamentarnych pytanie, na kogo głosować, pozostaje bez odpowiedzi. Nieumiejętność sprecyzowania preferencji partyjnych najczęściej wynika z niewiedzy i braku orientacji w życiu politycznym. Znaczny jest jednak odsetek ankietowanych, którzy - zgodnie ze swymi deklaracjami - nie mają zaufania do żadnego z ugrupowań politycznych działających na naszej scenie.

Deklaracje wyborców niezdecydowanych, którą partię poprzeć, wskazują, że w tej grupie relatywnie największe zaplecze polityczne ma rządząca koalicja SLD-UP. Gdyby udało się skłonić osoby niezdecydowane do podjęcia decyzji, właśnie te partie mogłyby na tym najbardziej zyskać. Jednak generalnie także w grupie wyborców niezdecydowanych poparcie dla poszczególnych ugrupowań w zasadzie nie odbiega od rozkładu poparcia wśród wyborców mających sprecyzowane sympatie partyjne.

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział? 1 - Na pewno wziął(ę)bym w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wziął(ę)bym w nich udział, oraz na pewno nie wziął(ę)bym w nich udział

(%)

	1	2	Liczba osób
Liczba osób Ogółem	54	46	1088
Płeć			
Mężczyźni	58	42	519
Kobiety	50	50	569
Wiek			
18-24 lat	57	43	162
25-34	54	46	195
35-44	45	55	182
45-54	52	48	227
55-64	64	36	127
65 lat i więcej	53	47	195
Miejsce zamieszkania			
Wieś	52	48	409
Miasto do 20 tys.	50	50	135
20-100 tys.	54	46	205
101-500 tys.	54	46	210
501 tys. i więcej mieszk.	63	37	130
Wykształcenie			
Podstawowe	43	57	318
Zasadnicze zawodowe	49	51	279
Średnie	62	38	374
Wyższe	71	29	117
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	73	27	81
Prac.umysł.niż.szczebla	62	38	96
Pracownicy fiz.- umysł.	52	48	84
Robotnicy wykwalifikowani	48	52	90
Robotnicy niewykwalifik.	31	69	52
Rolnicy	37	63	58
Pracujący na własny rach.	70	30	33
Bierni zawodowo			
Renciści	48	52	118
Emeryci	56	44	209
Uczniowie i studenci	69	31	80
Bezrobotni	48	52	127
Gospodynie domowe i inni	48	52	61
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	59	41	159
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	59	41	81
sekt. pryw. poza rolnictw.	52	48	191
prywatnym gosp. rolnym	39	61	61
Dochody na jedną osobę			
Do 299 zł	49	51	128
300-399	42	58	77
400-599	53	47	180
600-800	57	43	187
Powyżej 800 zł	68	32	171
Ocena własnych war. mater.			
Złe	43	57	385
Średnie	55	45	464
Dobre	69	31	239
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	51	49	77
Raz w tygodniu	56	44	519
1-2 razy w miesiącu	57	43	136
Kilka razy w roku	50	50	229
W ogóle nie uczestniczy	51	49	126
Poglądy polityczne			
Lewica	62	38	208
Centrum	49	51	314
Prawica	71	29	282
Trudno powiedzieć	36	64	282

Tabela 2. Proszę powiedzieć, dlaczego, z jakiego powodu, nie wybrał(a) Pan(i) żadnej partii? 1 - Ponieważ nie śledzę na bieżąco wydarzeń politycznych i w tej chwili jeszcze nie wiem, którą partię chciał(a)bym poprzeć w wyborach; 2 - Ponieważ żadna z partii przedstawionych na liście nie wzbudza mojego zaufania na tyle, żebym chciał(a) na nią głosować (%)

	1	2	Inna odpowiedź	Liczba osób
Liczba osób Ogółem	55	43	2	134
Płeć				
Mężczyźni	40	57	3	53
Kobiety	65	34	1	80
Wiek				
18-24 lat	89	11	0	27
25-34	51	49	0	19
35-44	65	35	0	17
45-54	37	58	5	24
55-64	38	52	10	16
65 lat i więcej	45	55	0	30
Miejsce zamieszkania				
Wieś	56	40	3	58
Miasto do 20 tys.	44	56	0	12
20-100 tys.	51	46	3	27
101-500 tys.	68	32	0	21
501 tys. i więcej mieszk.	47	53	0	15
Wykształcenie				
Podstawowe	56	42	2	39
Zasadnicze zawodowe	56	44	0	29
Średnie	54	43	4	55
Wyższe	52	48	0	11
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	61	39	0	10
Prac. umysł. niż. szczebla	57	43	0	10
Pracownicy fiz. - umysł.	65	35	0	10
Robotnicy wykwalifikowani	28	56	16	7
Robotnicy niewykwalifik.	44	56	0	5
Rolnicy	67	33	0	4
Pracujący na własny rach.	28	58	13	6
Bierni zawodowo				
Renciści	76	24	0	17
Emeryci	36	64	0	30
Uczniowie i studenci	93	7	0	14
Bezrobotni	49	46	5	15
Gospodynie domowe i inni	46	54	0	6
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	72	28	0	15
spółce właścicieli	59	41	0	15
prywatnych i państwa	31	59	10	19
sekt. pryw. poza rolnict.	49	38	14	5
prywatnym gośp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	32	68	0	17
300-399	49	32	18	6
400-599	67	33	0	23
600-800	32	68	0	16
Powyżej 800 zł	47	47	6	14
Ocena własnych war. mater.				
Złe	47	48	5	37
Średnie	56	43	1	70
Dobre	64	36	0	27
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	71	29	0	9
Raz w tygodniu	63	37	0	67
1-2 razy w miesiącu	46	54	0	19
Kilka razy w roku	34	54	12	23
W ogóle nie uczestniczy	49	51	0	15
Poglądy polityczne				
Lewica	55	41	3	25
Centrum	40	60	0	28
Prawica	52	48	0	32
Trudno powiedzieć	65	31	4	49

Tabela 3. Gdyby jednak wybory były już teraz i musiał(a)by Pan(i) podjąć decyzję, czy i jak głosować, to czy raczej w ogóle nie poszedłby (nie poszłaby) Pan(i) na wybory czy też raczej zdecydował(a)by się Pan(i) głosować? 1 - Raczej nie poszedłbym (nie poszłabym) na wybory; 2 - Raczej głosował(a)bym

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Liczba osób Ogółem	38	61	1	132
Płeć				
Mężczyźni	45	55	0	52
Kobiety	34	65	1	79
Wiek				
18-24 lat	40	60	0	27
25-34	39	61	0	19
35-44	51	49	0	17
45-54	22	74	3	24
55-64	32	68	0	16
65 lat i więcej	45	55	0	28
Miejsce zamieszkania				
Wieś	41	59	0	57
Miasto do 20 tys.	40	60	0	12
20-100 tys.	52	48	0	26
101-500 tys.	26	70	4	21
501 tys. i więcej mieszk.	18	82	0	15
Wykształcenie				
Podstawowe	42	58	0	38
Zasadnicze zawodowe	49	48	3	28
Średnie	36	64	0	55
Wyższe	10	90	0	11
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	0	100	0	10
Prac.umysł.niż.szczebła	43	57	0	10
Pracownicy fiz.- umysł.	45	55	0	10
Robotnicy wykwalifikowani	44	56	0	7
Robotnicy niewykwalifik.	68	32	0	5
Rolnicy	33	67	0	4
Pracujący na własny rach.	47	53	0	6
Bierni zawodowo				
Renciści	25	75	0	15
Emeryci	36	64	0	29
Uczniowie i studenci	34	66	0	14
Bezrobotni	51	44	5	15
Gospodynie domowe i inni	70	30	0	6
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	29	71	0	15
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	26	74	0	15
sekt. pryw. poza rolnict.	51	49	0	19
prywatnym gosp. rolnym	38	62	0	5
Dochody na jedną osobę				
Do 299 zł	53	47	0	17
300-399	32	68	0	6
400-599	44	52	4	21
600-800	38	62	0	16
Powyżej 800 zł	22	78	0	14
Ocena własnych war. mater.				
Złe	40	60	0	37
Średnie	45	54	1	68
Dobre	19	81	0	27
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	21	79	0	9
Raz w tygodniu	40	59	1	66
1-2 razy w miesiącu	42	58	0	19
Kilka razy w roku	39	61	0	23
W ogóle nie uczestniczy	34	66	0	15
Poglądy polityczne				
Lewica	22	75	3	25
Centrum	55	45	0	28
Prawica	27	73	0	31
Trudno powiedzieć	44	56	0	48